

Тернопільська обласна рада
Управління освіти і науки Тернопільської обласної державної адміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія
ім. Тараса Шевченка
Гуманітарний факультет
Кафедра української філології та суспільних дисциплін

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

з галузі знань 01 Освіта
за спеціальностями: 012 Дошкільна освіта;
014 Середня освіта (Українська мова і література);
014 Середня освіта (Мова і література (англійська));
014 Середня освіта (Мова і література (німецька));
014 Середня освіта (Музичне мистецтво);
014 Середня освіта (Образотворче мистецтво);
014 Середня освіта (Трудове навчання та технології);
014 Середня освіта (Біологія);
014 Середня освіта (Фізична культура)

за освітньо-професійною програмою **бакалавра**

Робоча програма навчальної дисципліни «Історія України» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти з галузі знань 01 Освіта за спеціальностями: 012 Дошкільна освіта; 014 Середня освіта (Українська мова і література); 014 Середня освіта (Мова і література (англійська)); 014 Середня освіта (Мова і література (німецька)); 014 Середня освіта (Музичне мистецтво); 014 Середня освіта (Образотворче мистецтво); 014 Середня освіта (Трудове навчання та технології); 014 Середня освіта (Біологія); 014 Середня освіта (Фізична культура). Кременець, 2016. 20 с.

Укладач: Стронський Генріх Йосипович, доктор історичних наук, професор кафедри української філології та суспільних дисциплін

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри

Протокол № 1 від 29 серпня 2016 р.

Завідувач кафедри _____

О. В. Василюшин

I. Вступ

Анотація: Історія України посідає важливе місце в загальній структурно-логічній схемі підготовки кваліфікованих спеціалістів та вихованні у них громадянської та патріотичної позиції, поваги до інших народів світу.

Ключові слова: східні слов'яни, Київська Русь, Галицько-Володимирське князівство, козацтво, православ'я, Богдан Хмельницький, Визвольна війна, Гетьманщина, Українська Народна Республіка, українізація, колективізація, Голодомор, репресії, ОУН-УПА, відбудова, дисидентство, застій, русифікація, незалежність, російська агресія.

II. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта ----- Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр		
Модулів – 2		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання		Семестр	
Загальна кількість годин - 90		I	
		Лекції	
		18	
		Семінарські	
		18	
		Лабораторні	
		-	
		Самостійна робота	
	54		
	Індивідуальні завдання:		
	Вид контролю: залік		
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 1,5			

III. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу - ознайомити з вузловими подіями історичного минулого українського народу, прослідкувати зародження й трансформації української національної та державної ідеї, максимально сприяти формуванню у студентів патріотичних почуттів, культури інтелігентних людей громадянського суспільства та сприяти розумінню причетності кожного до розбудови сучасного і майбутнього нашої держави

Завдання:

- на основі широкого залучення джерел та наукової літератури закріпити та поглибити у студентів здобутих ними в середніх навчальних закладах знання про історичний поступ України, народів (племен, етносів), які мешкали в різний час на її території, показати цей процес у діалектичній єдності загального й особливого;
- навчити студентів працювати з історичними джерелами та спеціальною історичною літературою. Привити їм уміння правильно оформляти методологічний і технічний інструментарій наукових досліджень;
- сприяти виробленню наукового бачення суспільних явищ, подій, тенденцій минулого та сучасного, вмінню трактувати їх з позицій наукових принципів історизму, об'єктивності, всебічності, логічності та робити порівняльний аналіз подібних процесів у різних країнах, визначаючи загальне та відмінне;
- належну увагу приділити трактуванню історичних фактів з позицій принципів історизму, об'єктивності, всебічності, логічності;
- в лекційному курсі та на семінарських заняттях постійно використовувати виховні моменти, прививаючи студентам повагу до історичного минулого свого народу, стимулюючи у них прагнення бути свідомими громадянами своєї держави.

IV. Професійні компетентності, на формування яких спрямована навчальна дисципліна

Інтегральна:

- 1) здатність розв'язувати в професійній діяльності або в процесі навчання складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що передбачає застосування теорій та методів науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні:

- 1) здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; **(ЗК 1)**
- 2) спроможність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; **(ЗК 4)**
- 3) здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; **(ЗК 7)**
- 4) здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні; **(ЗК 15)**
- 5) здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у

розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя (ЗК 16).

V. Програмні результати навчання

Вміти здійснювати самоконтроль, самооцінку, саморегуляцію. **ПРН 10**

Розуміти сутність, природу та генезис історичних явищ, вміти здійснювати їх аналіз та узагальнення, з'ясовувати причинно-наслідкові зв'язки історичних подій і процесів. Знати основні етапи культурно-освітнього розвитку Волині, найголовніші навчальні заклади регіону, заслуги визначних культурно-освітніх діячів краю. **ПРН 24**

VI. ЗМІСТ КУРСУ «ІСТОРІЯ УКРАЇНИ»

Змістовий модуль 1

Тема 1. Вступ. Українські землі від найдавніших часів до середини XIII століття.

“Історія України” як навчальна дисципліна вищої школи України. Державо́генез на українських землях до IX ст. Україна і Степ. Анти. Специфіка становлення державного (цивілізованого) життя на українських просторах.

Історичні передумови утворення держави Русь. Внутрішній устрій Русі (України) та його еволюція в IX-XIII ст. Хрещення Русі. Господарство Русі. Соціальна структура руського (українського) суспільства IX – першої половини XIV ст. Місце держави Русь в історії України та Східної Європи: міфи і наукові версії. Галицько-Волинське князівство. Втручання в галицькі справи Польщі та Угорщини. Правління Данила Галицького. Стосунки з Західною Європою і папою римським. Боротьба з Золотою ордою. Розвиток ремесел і торгівлі. Містобудування. Заснування Львова і перетворення його в центр Галицької землі. Утворення Галицької митрополії (1301). Причини загибелі Галицько-Волинського князівства. Значення і місце його в історії України.

Монгольське нашествя і його наслідки. Політична і військова організація монголів. Битва на р. Калці (1223). Новий похід монголів на Русь. Здобуття Києва та інших східнослов'янських міст. Причини перемог монгольського війська і поразок удільних князівств. Особливості окупаційної політики монголів на руських землях. Система надання ярликів і збору данини. Монголи і православна церква. Наслідки монгольського нашествя і дискусія науковців та політиків з цього приводу

Тема 2. Українські землі в складі Великого князівства Литовського і Речі Посполитої (XIV- середина XVII ст.).

Політика литовських князів на українських землях. Україна – об'єкт територіальних суперечок ВКЛ, Корони польської, Московського князівства. Поступове зближення Литви з Польщею і наслідки цього процесу для України.

Соціально-економічний розвиток українських земель у XIV-XVI ст. Розвиток сільського господарства, ремесел, торгівлі. Міста і міське самоуправління. Поширення панщинно-фільваркового господарства.

Політичний статус українських земель у складі ВКЛ. «Русько-Литовська держава». Посилення польсько-католицького впливу на Україну. Люблінська унія 1569 р. та утворення Речі Посполитої. Політичне становище українських земель у складі Польської держави. Берестейський собор 1596 р. та проголошення церковної унії. Масова денационалізація української знаті і зростання ролі та значення дрібної шляхти, міщанства, козацтва.

Соціально-економічне становище українських земель у складі РП та конфесійні конверсії. Колонізація південноукраїнських земель, її хід та наслідки. Проблема «культур трегерської ролі» Польщі в освоєнні «Дикого степу». Друге видання кріпосного права і розвиток панщинно-фільваркового господарства. Категорії феодально-залежного селянства. Єврейське питання, його суть. Ремесла і промисли. Цехи і поява підприємств мануфактурного типу. Торгівля. Міста. Магдебурзьке право.

Тема 3. Національно-визвольна війна середини – третьої чверті XVII ст. Українська козацька держава в добу Руїни.

Козацтво як історичний феномен (кінець XV-XVI ст.): чисельність, розселення, соціальні функції. Боротьба козацтва проти турецько-татарської агресії. Запорізька Січ як військово-політичне (державне) утворення. Видатні діячі козацького руху. Роль козацтва у боротьбі проти польсько-шляхетської та римо-католицької (уніатської) експансії. П. Сагайдачний. Посилення боротьби проти національного та релігійного гноблення в першій половині XVII ст.

Характеристика особливостей причин, передумов, рушійних сил та характеру постання (війни, революції). Козацька держава Б.Хмельницького. Ліквідація старих структур державної влади і організація нових. Територіальний і адміністративно-військовий поділ України. Центральні і місцеві органи влади. Налагодження дипломатичної служби. Стосунки з сусідніми державами. Міжнародні (геополітичні умови) існування Гетьманщини. Переяславська угода 1654 р. у контексті історичних реалій середини XVII ст., її вплив на подальшу історію України. Історичне значення Національно-визвольної революції середини XVII ст.

Руїна (1657–1687 рр.). Причини Руїни. Українські гетьмани в боротьбі за владу. Українська (козацько-старшинська) еліта, вплив її політики на перебіг подій в Україні у другій половині XVII ст. Фактичний розкол України на Лівобережну і Правобережну. Особливості розвитку регіонів.

Правобережжя в добу Руїни. Боротьба з претендентами на гетьманську булаву. Визнання протекторату Туреччини над Україною (1669). Перемога під Батогом і другий похід у Галичину (1672). Бучацька угода і її наслідки для України. Турецька окупація Правобережжя і масове обезлюднення цих земель.

Лівобережжя в добу Руїни.. Скасування автономії української православної церкви (1685). «Вічний мир» (1686) і формування анти турецької коаліціїю

Тема 4. Українські землі наприкінці ХУІІ-ХУІІІ ст.

Постать гетьмана І. Мазепи в інтерпретації сучасних українських та зарубіжних істориків. Україна на початковому етапі Північної війни. Похід Карла XII на Україну і відкритий перехід Мазепи на його сторону. Оборона і падіння Батурина. Полтавська катастрофа. Смерть І. Мазепи і зародження «мазепинства».

«Великий вигнанець» П. Орлик (1710- 1742). Бендерська конституція 1710 р., її основні положення і значення.

Україна за правління І. Скоропадського, П. Полуботка, Д. Апостола, К. Розумовського. Ліквідація козацьких традицій (процес інкорпорації, його наслідки). Трагічна доля останнього кошового Запорізької Січі П. Калнишевського. Основні причини поразки українських змагань другої половини XVII – початку XVIII ст. Наслідки та значення цієї боротьби.

Геополітичні зміни в Східній Європі в другій половині XVIII ст. Українські землі в складі Російської та Австрійської імперій: порівняльна характеристика. Другий кріпосницький ренесанс в Україні (політика Катерини II). Український народ у колоніальному та кріпосницькому ярмі.

Тема 5. Україна у XIX-початку XX ст.

Початок формування сучасної української модерної нації. Поняття “епоха модерності. Особливості “культурологічного”, “виробничого” та “формаційного” тлумачення. Характеристика основних теоретичних положень (традиційне суспільство, доіндустріальне суспільство, капіталізм, індустріальний капіталізм тощо).

Кріпосницька система в Україні як результат тривалого історичного розвитку. Причини, сутність та особливості реформ в різних регіонах України. Історичне значення скасування кріпосного права (1848, 1861 рр.). Специфіка переходу українського загалу до індустріального суспільства. Промисловий переворот, індустріалізація в Україні. Розвиток транспортних зв'язків і торгівлі. Міста. Соціально-економічний розвиток західноукраїнських земель. Українське суспільство на початку XX ст.: соціокультурна характеристика.

Національно-визвольний рух на території Західної України і Наддніпрянщини: національна єдність та регіональні особливості. Кирило-Мефодієвське братство. Зв'язки Т. Шевченка з його членами. Розгром товариства і розправа над учасниками його зібрань. Історико-політичне значення братства. Національно-визвольний рух на західноукраїнських землях. Зв'язки Західної України зі Східною в першій половині XIX ст. Український національно-визвольний рух у другій половині XIX – на початку XX ст «Основа» і українська громада в Петербурзі. Початки громадського руху в Україні. Валуєвський циркуляр 1863 р. та його наслідки. Польське повстання 1863 р. і українське населення Правобережжя. Громадський соціалізм. Емський указ 1876 р. і репресії проти українства. Налагодження зв'язків прогресивної частини західноукраїнської молоді з представниками Наддніпрянської України. Громадсько-політична діяльність І. Франка, М. Павлика, О. Терлецького. Перетворення Східної Галичини в «Український П'ємонт». Політичні партії. Ліберальний націоналізм як теорія боротьби за інтереси народу. Початки інтегрального націоналізму. М. Міхновський. Українське питання напередодні Першої світової війни. УСС. Перша світова війна і завдання національного визволення України.

Змістовий модуль 2

Тема 6. Українська революція (1917–1921 рр.)

Україна на початку 1917 р. Перша світова війна та Лютнева революція в Російській імперії як передумови визрівання Української революції. УСДРП, УПСР, УДХП, УПСС та ін. українські політичні партії та їхнє ставлення до українського питання. Створення органів

Центральної Ради і рад робітничих і солдатських депутатів на місцях. Обрання М.Грушевського головою Центральної Ради. Неоднозначна оцінка його ролі й діяльності на цьому посту.

Відродження української преси, культурно-освітніх товариств. Діяльність земств. Проблема нацменшостей в Україні. Політика Центральної ради в I, II, III Універсалах. Особливості соціальної, економічної, національної, релігійної та культурно-освітньої політики Центральної Ради. Боротьба за впливи на місцях між представниками Центральної Ради, Тимчасового уряду і рад робітничих і солдатських депутатів. Ускладнення соціально-економічного і політичного становища в Україні влітку-восени 1917 р. Загострення міжнаціональних протиріч.

Проголошення УНР. Відносини з більшовиками. Ультиматум Раднаркому. УНР у першій війні проти радянської Росії. IV Універсал. Зовнішня політика Центральної ради. Місце Центральної ради в українській історії. Квітневий 1918 р. переворот. Українська держава, її політичний устрій. Гетьман П. Скоропадський та його політика. Особливості внутрішньої і зовнішньої політики Гетьманату. Його залежність від німецьких окупаційних властей. Здобутки в галузі освіти, науки, культури, господарського відродження. Церковне питання. Підготовка і початок проведення військової реформи. Здобутки та прорахунки гетьманського уряду. Причини невдач П. Скоропадського.

Громадянська війна в Україні. Прихід до влади Директорії. УНР С. Петлюра. Війна УНР проти антиукраїнських сил, її наслідки. Махновщина. Революційні події на території Західної України. ЗУНР. Є. Петрушевич. Україно-польська війна. ЗУНР у міжнародній ізоляції. Акт злуки УНР і ЗУНР. Причини невдач українських національно-визвольних змагань 1917–1921 рр., їхнє історичне значення.

Тема 7. Україна між двома світовими війнами (1921 – 1939) і в роки другої світової війни (1939–1945 рр.)

Утвердження комуністичного режиму в Східній Україні. Політико-правовий статус УСРР в складі СРСР. Політика «воєнного комунізму». Голод 1921-1923 рр. на півдні України; його причини і наслідки. Соціально-економічні перетворення в УСРР на основі непу: суть та наслідки. Українізація, національно-культурне відродження 20-х рр.

Курс на соціалістичну перебудову економіки країни, індустріалізацію промисловості та колективізацію сільського господарства. Перехід до адміністративно-командної системи управління економікою. Радянські п'ятирічки – міфи і реальність. Перші наслідки колективізації. Геноцид 1932-1933 рр. і його наслідки.

Утвердження в СРСР одноособової диктатури Й.Сталіна і встановлення культу його особи. Політичні судові процеси серед 30-х рр. і поступова русифікація всіх сфер життя. Конституція УРСР від 30.I.1937 р. «Великий терор» 1937 та наступних років. Його причини, суть, наслідки.

Політико-правовий статус українців у складі Польщі, Румунії, Чехословаччини. Еміграція за океан. Інтегральний націоналізм, його сутність. Д. Донцов. ОУН. Є. Коновалець. Розкол ОУН на ОУН(м) і ОУН(б).

Радянсько-німецький договір про дружбу від 28. IX.1939 р. і встановлення державного кордону між СРСР і Німеччиною. Народні збори Західної України 26-28.X.1939 р. і їхні рішення. Нота уряду СРСР керівництву Румунії з вимогою повернути Бессарабію і Північну Буковину. Заняття Червоною армією цих територій (28-30.VI.1940 р.). Бої на території УРСР

у 1941-1944 рр. Червоної армії з військами Німеччини і її союзників. Катастрофічні поразки Червоної армії в 1941-1942 рр. та їх причини. Фашистська окупація України. Особливості соціальної, національної, релігійної політики окупаційних властей на українських територіях. Масова депортація українського населення на примусові роботи в Німеччину. Боротьба з підпіллям і репресії проти цивільного населення.

Рух Опору. Радянські партизани і підпільники. Політична діяльність ОУН, бойові дії УПА в умовах окупації. Невизнання ОУН, УПА в УРСР та незалежній Україні як наукова проблема. Відступ військ вермахту з України. Стратегічні наступальні операції Радянської армії в 1943–1944 р. Тактика ОУН, УПА після відновлення сталінського режиму. Підсумки й уроки Другої світової війни. Українці на фронтах Другої світової війни та їхня участь у русі Опору. Українське питання на Ялтинській конференції (4-11.II.1945 р.). Участь делегації УРСР в конференції Об'єднаних Націй в Сан-Франциско (25.VI.1945 р.).

Тема 8. Повоєнна відбудова і розвиток України в 1945-1991 рр.

Українці на відбудові народного (державного) та присадибного господарства. Об'єктивні і суб'єктивні труднощі. Голодомор 1946-1947 рр.: причини та наслідки. ОУН, УПА в 1945 – на початку 1950-х рр. Т. Чупринка. С. Бандера. Припинення організованого збройного опору.

Хрущовська «відлига». Непослідовність десталінізації суспільно-політичного життя. Неосталінізм. Діяльність П.Шелеста в Україні. В.Щербицький. Відносини керівництва України з союзним центром. Розбудова військово-промислового комплексу (ВПК). Індустріальна гігантоманія. Посилення бюрократичного централізму. Стан колгоспно-радгоспної системи. Життєвий рівень населення. Поглиблення ідеологізації та денационалізації. Активізація опозиційного руху. Форми діяльності дисидентів. Утворення Української Гельсінської спілки (УГС). Релігійне дисидентство.

Спроби реформування суспільно-політичного життя у період проголошеної М.Горбачовим “перебудови”. Зростання суспільно-політичної активності населення України. Чорнобильська катастрофа. Нові громадські об'єднання та рухи. Початок формування багатопартійності в Україні. Криза в компартії. Проголошення незалежності України. Декларація про державний суверенітет України 16 липня 1990 р. Спроба державного перевороту в Москві і Україна. Акт проголошення незалежності України 24 серпня 1991 р. Результати референдуму 1 грудня 1991 р. Вибори Президента України. Розпад СРСР. Історичне значення відновлення незалежності України.

Тема 9. Розбудова незалежної України

Розгортання державотворчих процесів. Становлення владних структур. Законодавча, виконавча і судова влада незалежної України. Воєнна доктрина України. Перегрупування партійно-політичних сил і партійне життя. Економічні проблеми країни. Труднощі формування національної економіки і прорахунки в її реформуванні. Стан виробництва промислової та сільськогосподарської продукції. Аграрна політика. Проблема утвердження приватної власності. Створення національної фінансової системи. Становище у соціальній сфері. Життєвий рівень населення. Екологічні проблеми. Формування громадянського суспільства і політичної нації. Релігія і церква. Міжнаціональні відносини в Україні. Зовнішня політика. Визнання України міжнародним співтовариством.

Основні напрямки зовнішньої політики країни. Участь України в загальноєвропейському процесі. Вступ України до Ради Європи. Відносини з сусідніми державами. Міжнародні торговельні, економічні, та спортивні зв'язки України. Діяльність Верховної Ради України та Президента України. Прийняття Конституції України. Виборча система України.

Революційні події в Україні (листопад- грудень 2004 р.) та початок нового етапу демократизації. Зміни до Конституції України. Особливості сучасної політичної системи. Перетворення України у регіонального лідера. Євроінтеграційний зовнішній курс України.

Помаранчева революція та її наслідки. Революція гідності 2013-2014 рр. Захоплення РФ Криму. Крах тзв. «операції Новоросія». АТО на Донбасі.

УІІ. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Обсяг у годинах											
	денна форма											
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	сем.	пз	лаб.	с. р		л	сем.	пз	лаб.	с. р
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>	<i>12</i>	<i>13</i>
Змістовий модуль 1												
Тема 1. Вступ. Українські землі від найдавніших часів до середини XIII століття.	10	2	2			6						
Тема 2. Українські землі в складі Великого князівства Литовського і Речі Посполитої (XIV-середина XVII ст.).	10	2	2			6						
Тема 3. Національно-визвольна війна середини – третьої чверті XVII ст. Українська козацька держава в добу Руїни.	10	2	2			6						
Тема 4. Українські землі наприкінці XVII-XVIII ст.	10	2	2			6						
Тема 5. Україна у XIX-початку XX ст.	10	2	2			6						
Разом за змістовим модулем 1	50	10	10			30						
Змістовий модуль 2												

Тема 6. Українська революція (1917–1921 рр.)	10	2	2			6						
Тема 7. Україна між двома світовими війнами (1921 – 1939) і в роки Другої світової війни (1939–1945 рр.)	10	2	2			6						
Тема 8. Повоєнна відбудова і розвиток України в 1945-1991 рр.	10	2	2			6						
Тема 9. Розбудова незалежної України	10	2	2			6						
Разом за змістовим модулем 2	40	8	8			24						
Усього годин	90	18	18			54						

VIII. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Київська Русь – давньоукраїнська держава	2
2	Виникнення козацтва.	2
3	Гетьман І. Мазепа. Інкorporація України до складу Російської та Австрійської імперій	2
4	Українські землі під владою Російської імперії у XIX-поч. XX ст.	2
5	Розвиток українського національного руху в Галичині XIX-початок XX ст.	2
6	Сталінізм в Україні 1929-1939	2
7	Україна у роки другої світової війни 1939-1945	2
8	Проголошення незалежності України 1991 р.	2
9	Революція гідності 2013-2014 рр.	

Тематика самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Життя і смерть Галицько-Волинського князівства	5
2	Ліквідація Гетьманщини і Запорізької Січі	4
3	Скасування кріпацтва і царські реформи у другій половині XIX ст. на	6

	українських землях	
4.	М.Грушевський як історик і політик	5
5.	Українсько-польські стосунки в Галичині у XIX ст.	4
6.	ЗУНР і УНР	5
7.	Голодомор 1932-1933 рр. і Великий терор 1937-1938 рр. в Україні	8
8.	Програмні й ідеологічні засади ОУН. УПА у 1942-1950-і роки	6
9.	Дисидентський рух, його ідеологія, особи	6
10.	Зовнішня політика незалежної України	5

ІХ. Методи навчання

1. Лекції.
2. Робота з енциклопедіями, довідковою літературою.
3. Проблемне навчання.
4. Робота з інформаційними ресурсами у мережі Інтернет.
5. Розвиваючі рольові ігри.

Х. Форми контролю

1. Усне опитування.
2. Перевірка самостійної роботи.
2. Колоквіум.
3. Бесіда-опитування.
4. Підсумковий контроль (підсумковий модуль).

Критерії та порядок оцінювання результатів навчання

90 -100 балів – **високий** рівень знань,
повне оволодіння програмовим матеріалом,
творчий виклад тем курсу, сформовані очікувані компетентності.

75 – 89 балів – **середній** рівень знань,
середнє оволодіння програмовим матеріалом,
аргументований виклад тем курсу, сформовані очікувані компетентності.

60 – 74 балів – **достатній** рівень знань,
достатнє оволодіння програмовим матеріалом,
репродуктивний виклад тем курсу, частково сформовані очікувані компетентності.

0 – 59 балів – **низький** рівень знань,
низький рівень оволодіння програмовим матеріалом,
фрагментарний вклад тем курсу, сформовані деякі компетентності.

Шкала оцінювання за шкалою ECTS

За шкалою КОГПА	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	«відмінно»	A(«відмінно»)
85-89	«добре»	B(«дуже добре»)
75-84		C(«добре»)

65-74	«задовільно»	D(«задовільно»)
60-64		E(«достатньо»)
35- 59	«незадовільно»	FX(«незадовільно з можливістю повторного складання»)
1-34		F(«незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни»)

Методичне забезпечення

Комплексна програма курсу для студентів академії.

ХІ. Література

Основна:

1. Аркас М. Історія України-Русі / М. Аркас. – Одеса : Маяк, 1994. – 392 с.
2. Бойко О. Д. Історія України: навч. посіб. / О. Д. Бойко. – 3-тє вид., доп. – К.: Академвидав, 2006. – 688 с.
3. Верстюк В. Україна від найдавніших часів до сьогодення. Хронологічний довідник / В. Верстюк, О. Дзюба, В. Репринцев. – К.: Наукова думка, 1995. – 688 с.
4. Гусев В. І. Історія України: навч. посіб. / В. І. Гусев, Ю. О. Калінцев, С. В. Кульчицький – К.: Вища школа, 2003. – 431 с.
5. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації ХІХ–ХХ ст. / Я. Грицак. – К.: Генеза, 2000. – 360 с.
6. Грушевський М. Історія України-Руси. В 11 т., 12 кн. – К.: Наукова думка, 1991.
7. Давня історія України: в 3 т. – К.: Наукова думка, 1997-2000.
8. Довідник з історії України. А-Я / за заг. ред. І. Підкови, Р. Шуста; Ін-т істор. досліджень ЛНУ ім. І. Франка. – 2-ге вид., доопрац. і доп. – К.: Генеза, 2001. – 1136 с.
9. Дорошенко Д. Нарис історії України: у 2 т. – К., 1991.
10. Жуковський А. Нарис історії України / А. Жуковський, О. Субтельний. – Львів, 1992. – 230 с.
11. Екельчик С. История Украины: становление современной нации / С. Екельчик. – К., 2010.
12. Енциклопедія історії України: у 5-ти т. / редкол.: В.А. Смолій (голова), Я.Д. Ісаєвич, С.В. Кульчицький [та ін.]. – К.: Наукова думка, 2005.
14. Історія України: посібник / за ред. Г. Темка, Л. Тупчієнка. – К.: Видавничий центр «Академія», 2002 – 480 с. (Альма-матер).
15. Історія України / за ред. В. Смолія. – 3-тє вид., доп. й перероб. - К.: Альтернативи, 2002. – 471 с.
16. Історія України / кер. авт. кол. Ю. Зайцев. – Вид.4-тє. – Львів: Світ, 2003. – 520 с.
17. Історія України: навч. - метод. посіб. для семінар. занять / В.М. Литвин, А.Г. Слісаренко, В.Ф. Колесник [та ін.]. – К.: Знання-Прес, 2006. – 460 с.
18. Історія України: Документи. Матеріали. Посібник / уклад., комент. В. Ю. Короля – К., 2002. – 448 с. (Альма-матер).
19. Касьянов Г. Україна 1991–2007: нариси новітньої історії / Г. Касьянов. – К.: Наш час, 2008. – 432 с.
20. Король В. Історія України: навч. посібник / В. Король. – 2-ге вид., доп. – К.: В.Ц.: «Академія», 2008. – 496 с. (Альма-матер)
21. Котляр М. Довідник з історії України / В. Котляр, С. Кульчицький. – К., 1996. – 240 с.
22. Крип'якевич І. Історія України / І. Крип'якевич. – Львів: Світ, 1992. – 520 с. – («Пам'ятки історичної думки України»).
23. Магочій Павло-Роберт. Історія України / Павло-Роберт Магочій. – К.: Критика, 2007. – 640 с.
24. Мицик Ю. Історія України: навч. посіб. для старшокласників / Ю. Мицик, О. Бажан, В. Власов. – К., 2005. – 576 с.
25. Остафійчук В. Історія України: сучасне бачення: навч. посіб. / В. Остафійчук. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання-Прес, 2006. – 422с.

26. Полонська-Василенко Н. Історія України: у 2 т. – К.: Либідь, 1992.
27. Полянський О. Історія України : [навч. посіб. для семінарських занять для студ. неісторичних спеціальностей ВНЗ] / Олег Полянський, Руслана Труба. – Л.: ЛДУФК, 2011. – 468 с.
28. Савченко Н. Історія України: модульний курс: навч. посіб. / Н. Савченко, М. Подольський – К., 2006. – 544 с.
29. Субтельний О. Україна: історія / О. Субтельний; [пер. з англ. В. Шевчука]. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Либідь, 1993. – 720 с.
30. Україна крізь віки: у 15 т. / НАН України; Ін-т історії України НАН України. – К., 1998–1999.
31. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України / Н. Яковенко. – 2-ге вид., перероблене та розшир. – К.: Критика, 2005. – 584 с.

Додаткова:

1. Антонович В. Б. Про козацькі часи на Україні / В. Б. Антонович. – К.: Дніпро, 1991. – 238 с.
2. Видатні постаті в історії України IX–XIX ст. : Короткі біогр. нариси. Історичні та худож. портрети / В. І. Гусев, В. П. Дрожжин [та ін.]. – К.: Вища школа, 2002. – 359 с.
3. Голод 1921–1923 років в Україні. Збірник документів і матеріалів – К.: Наукова думка, 1993. – 240 с.
4. Голодомор 1932–1933 років в Україні: документи і матеріали / упор. Р. Я. Пиріг; НАН України, Ін-т історії України. – К.: Вид. дім. «Києво-Могилянська академія», 2007. – 1128 с.
5. Гунчак Т. Україна: перша половина XX ст.: нариси політичної історії / Т. Гунчак. – К.: Либідь, 1993. – 288 с.
6. Дві Русі / за заг. ред. Л. Івшиної. – К.: Факт, 2003. – 496 с. – (Бібліотека газети «День»).
11. Енциклопедія історії України: у 5-ти т. / редкол.: В. А. Смолій (голова), Я.Д. Ісаєвич, С.В. Кульчицький [та ін.]. – К.: Наукова думка, 2005.
7. Енциклопедія українознавства. Словникова частина: У 10 т. – Львів, 1993–2001.
8. Енциклопедія українознавства. Загальна частина: у 3 т. – К., 1994–1995.
9. Історія України в особах: Литовсько-Польська доба / О. Дзюба, М. Довбищенко, О. Русина [та ін.]. – К.: Україна, 1997. – 272 с.
10. Касьянов Г. Українська інтелігенція 1920-х – 30-х років: соціальний портрет та історична доля / Г. Касьянов. – К., 1992. – 176 с.
11. Касьянов Г. Сталінізм і українська інтелігенція (20–30-ті рр.) / Г. Касьянов, В. Даниленко. – К.: Наукова думка, 1991. – 96 с.
12. Касьянов Г. Незгодні: українська інтелігенція в Русі Опору 1960–80-х років / Г. Касьянов. – К.: Либідь, 1993. – 224 с.
22. Кульчицький С. Комунізм в Україні: перше десятиріччя (1919–1928) / С. Кульчицький. – К., 1996. – 508 с.
13. Косик В. Україна і Німеччина в Другій світовій війні / В. Косик. – Париж; Нью-Йорк; Львів, 1993. – 660 с.
14. Організація Українських націоналістів і Українська Повстанська Армія. Історичні нариси / НАН України; Ін-т історії України; С.В. Кульчицький. – К.: Наукова думка, 2005. – 495 с.

Інформаційні ресурси

1. Наукова періодика України: <http://www.nbuv.gov.ua>
2. Сайт «Історична Правда»: [http:// pravda.com.ua](http://pravda.com.ua)
3. Сайт Інститут Історії України НАНУ : <http://history.org.ua>

ХІІ. Залікові і екзаменаційні вимоги

1. Предмет, завдання та періодизація курсу «Історія України».
2. Джерела та історіографія курсу «Історія України».
3. Формування людської цивілізації на території України. Періодизація первісного суспільства.
4. Перші етнічні утворення на території України: кіммерійці, скіфи, сармати, готи, гуни.
5. Античні міста-держави Північного Причорномор'я.
6. Походження слов'ян: венеди, анти, склавини. Їх розселення, заняття, суспільний устрій, побут, звичаї.
7. Походження українського народу та ставлення його державності. Етнонім «Україна». Національна символіка.
8. Виникнення та становлення давньоруської держави. Заснування Києва. Походження топоніма «Русь». Норманська та антинорманська теорії. Аскольд і Дир.
9. Внутрішня та зовнішня політика князів: Олега, Ігоря, Ольги, Святослава, Володимира, Ярослава.
10. Хрещення Русі та його історичне значення.
11. Політичний устрій та соціально-економічний розвиток Київської Русі.
12. Політична роздробленість Київської Русі: причини та наслідки.
13. Боротьба Русі з кочівниками: печеніги, половці, монголо-татари.
14. Утворення та розвиток Галицько-Волинського князівства і його роль в історії української державності. Данило Галицький.
15. Загарбання українських земель іноземними державами в XIV–XVI ст. Кревська (1385) та Люблінська (1569) унії.
16. Політичне, соціально-економічне становище та духовно-культурний розвиток українських земель в XIV – XVI ст. Берестейська (1596) унія.
17. Виникнення та феномен українського козацтва: військова організація та військове мистецтво.
18. Утворення Запорозької Січі. Запорозька Січ – як військова, господарська та державна організація. Дмитро Байда-Вишневецький.
19. Українське козацтво у міжнародних відносинах XVI – середини XVII ст. Петро Конашевич-Сагайдачний.
20. Козацько-селянські повстання кінця XVI – першої третини XVII ст.
21. Причини, характер, і періодизація Української національної революції середини XVII ст. Богдан Хмельницький.
22. Військові дії у 1648–1653 рр. Зборівський та Білоцерківський мирні договори.
23. Утворення Української гетьманської козацької держави середини XVII ст. Її політичний та адміністративно-територіальний устрій, економічні відносини.
24. Переяславська угода та Березневі статті (1654) і їх наслідки для України.
25. Україна в другій половині XVII ст.: доба Руїни.
26. Гетьман Іван Мазепа, його внутрішня і зовнішня політика та роль в історії України.
27. Колоніальна політика Російської імперії щодо України в першій половині XVIII ст. Пилип Орлик, Павло Полуботок.
28. Україна у другій половині XVIII ст. Кирило Розумовський.
29. Ліквідація російським самодержавством Гетьманщини та Запорозької Січі. Петро Калнишевський.
30. Соціальні рухи в Україні: гайдамацтво, Коліївщина, опришківство.
31. Україна в російсько-турецьких війнах другої половини XVIII ст. – першої половини XIX ст.
32. Поділи Польщі та їх вплив на територіальні зміни в Україні в другій половині XVIII ст.
33. Політичне становище та соціально-економічний розвиток України у складі Російської імперії та Австрійської монархії наприкінці XVIII ст. – першій половині XIX ст.
34. Національне відродження в Україні в першій чверті XIX ст. Масонський та декабристський рухи.
35. Кирило-Мефодіївське товариство в історії суспільно-політичного руху та культури України.
36. «Руська трійця» в історії суспільно-політичного руху та культури України.
37. Західноукраїнські землі в Європейській демократичній революції 1848 року.
38. Скасування кріпосного права та панщини на західно- та східноукраїнських землях.

39. Особливості політичного та соціально-економічного розвитку українських земель у складі Російської та Австро-Угорської імперій у другій половині XIX ст.
13. Боротьба Русі з кочівниками: печеніги, половці, монголо-татари.
14. Утворення та розвиток Галицько-Волинського князівства і його роль в історії української державності. Данило Галицький.
15. Загарбання українських земель іноземними державами в XIV–XVI ст. Кревська (1385) та Люблінська (1569) унії.
16. Політичне, соціально-економічне становище та духовно-культурний розвиток українських земель в XIV – XVI ст. Берестейська (1596) унія.
17. Виникнення та феномен українського козацтва: військова організація та військове мистецтво.
18. Утворення Запорозької Січі. Запорозька Січ – як військова, господарська та державна організація. Дмитро Байда-Вишневецький.
19. Українське козацтво у міжнародних відносинах XVI – середини XVII ст. Петро Конашевич-Сагайдачний.
20. Козацько-селянські повстання кінця XVI – першої третини XVII ст.
21. Причини, характер, і періодизація Української національної революції середини XVII ст. Богдан Хмельницький.
22. Військові дії у 1648–1653 рр. Зборівський та Білоцерківський мирні договори.
23. Утворення Української гетьманської козацької держави середини XVII ст. Її політичний та адміністративно-територіальний устрій, економічні відносини.
24. Переяславська угода та Березневі статті (1654) і їх наслідки для України.
25. Україна в другій половині XVII ст.: доба Руїни.
26. Гетьман Іван Мазепа, його внутрішня і зовнішня політика та роль в історії України.
27. Колоніальна політика Російської імперії щодо України в першій половині XVIII ст. Пилип Орлик, Павло Полуботок.
28. Україна у другій половині XVIII ст. Кирило Розумовський.
29. Ліквідація російським самодержавством Гетьманщини та Запорозької Січі. Петро Калнишевський.
30. Соціальні рухи в Україні: гайдамацтво, Коліївщина, опришківство.
31. Україна в російсько-турецьких війнах другої половини XVIII ст. – першої половини XIX ст.
32. Поділи Польщі та їх вплив на територіальні зміни в Україні в другій половині XVIII ст.
33. Політичне становище та соціально-економічний розвиток України у складі Російської імперії та Австрійської монархії наприкінці XVIII ст. – першій половині XIX ст.
34. Національне відродження в Україні в першій чверті XIX ст. Масонський та декабристський рухи.
35. Кирило-Мефодіївське товариство в історії суспільно-політичного руху та культури України.
36. «Руська трійця» в історії суспільно-політичного руху та культури України.
37. Західноукраїнські землі в Європейській демократичній революції 1848 року.
38. Скасування кріпосного права та панщини на західно- та східноукраїнських землях.
39. Особливості політичного та соціально-економічного розвитку українських земель у складі Російської та Австро-Угорської імперій у другій половині
40. Суспільно-політичне життя та національний рух в Україні у другій половині XIX ст. Громадівці, народники. Москвофіли, народовці.
41. Виникнення, програмні документи та діяльність українських політичних партій наприкінці XIX – на початку XX ст.
42. Революційні події 1905–1907 рр. в Україні.
43. Україна у Першій світовій війні.
44. Створення, бойовий шлях та культурно-освітня діяльність Українських Січових Стрільців.
45. Причини, характер та періодизація другої Української національної революції початку XX ст.
46. Утворення Української Центральної Ради, її національний, соціальний і партійний склад та програма. Михайло Грушевський.
47. Утворення Генерального секретаріату, його діяльність. Володимир Винниченко.
48. Універсали Центральної Ради та проблеми розбудови Української держави. Проголошення Української Народної Республіки.

49. Проголошення та спроби встановлення радянської влади більшовиками. Перша війна радянської Росії проти УНР. Героїзм і трагедія Крут.
50. Берестейський мирний договір УНР з Центральними державами: досягнення і прорахунки.
51. Гетьманський переворот і прихід до влади Павла Скоропадського. Утворення гетьманського уряду, його склад і програмні документи.
52. Внутрішня і зовнішня політика Гетьманської держави Павла Скоропадського.
53. Прихід до влади Директорії, її склад, соціально-економічна та політична програма.
54. Друга війна радянської Росії проти УНР. Утвердження радянської влади в Україні. Симон Петлюра.
55. Перший та Другий зимові походи армії УНР. Трагедія під Базаром.
56. Варшавський та Ризький мирні договори та їх наслідки для України.
57. Листопадова національно-демократична революція (1918) та виникнення Західно-Української Народної Республіки. Євген Петрушевич.
58. Польсько-українська війна 1918–1919рр. Кость Левицький.
59. Акт Злуки УНР та ЗУНР (1919), проблеми соборності України.
60. Причини поразки та уроки Другої української національної революції 1917–1921рр.
61. Внутрішнє і міжнародне становище України після поразки національно-визвольних змагань 1917–1921рр. Черговий перерозподіл українських земель іноземними державами.
62. Вхідження УСРР до складу СРСР. Обмеження суверенітету республіки.
63. Голод 1921–1923рр. УСРР в роки нової економічної політики.
64. Політика українізації, її суть та наслідки.
65. Індустріалізація в УСРР: завдання, характерні ознаки та прорахунки.
66. Колективізація в УСРР: причини і наслідки.
67. Голодомор 1932–1933рр. □ геноцид українського народу.
68. Масові політичні репресії 20–30-х років більшовицького режиму в УСРР.
69. Політичне, соціально-економічне та духовно-культурне становище західноукраїнських земель у міжвоєнний період (1921–1938).
70. Створення та боротьба Української Військової Організації та Організації Українських Націоналістів. Євген Коновалець.
71. Карпатська Україна в 1938–1939рр. Августин Волошин.
72. Пакт Молотова-Ріббентропа та його вплив на розв'язання Другої світової війни.
73. Вхідження західноукраїнських земель до складу СРСР та УРСР. Радянізація. Масові репресії радянського режиму на західноукраїнських землях у 1939–1941рр.
74. Німецько-радянська війна 1941–1945рр. й Україна. Поразки Червоної армії й окупація України гітлерівською Німеччина.
75. Німецький окупаційний режим в Україні (1941–1944).
76. Радянське підпілля та партизанський рух у роки німецько-радянської війни (1941–1945).
77. Створення та боротьба Української Повстанської Армії. Роман Шухевич — «Тарас Чупринка».
78. Акт відновлення Української державності (30 червня 1941р.). Степан Бандера.
79. Українська дивізія «Галичина». Андрій Мельник.
80. Звільнення України від німецької окупації (1943–1944).
81. Завершення та наслідки Другої світової війни для України.
82. УРСР у повоєнні роки (1945–1955): відбудова народного господарства, голод 1946–1947 рр., зовнішньополітична діяльність.
83. УРСР у повоєнні роки (1945–1955): суперечливий характер суспільно-політичного життя. Боротьба з українським націоналізмом.
84. Радянізація західних областей УРСР (1945–1955). Ліквідація УГКЦ. Продовження боротьби ОУН та УПА.
85. УРСР в період десталінізації (1956–1964). «Хрущовська відлига». Соціально-економічний розвиток та суспільно-політичне життя.
86. УРСР в роки «Брежнєвського застою» (1964–1985). Сповільнення темпів економічного розвитку. Політика русифікації. Петро Шелест та Володимир Щербицький.
87. Дисидентський та правозахисний рухи. Шістдесятники. Левко Лук'яненко та Іван Дзюба.

88. «Горбачовська перебудова» та її вплив на суспільно-політичні та економічні процеси в Україні. Активізація національного руху. Створення та діяльність НРУ. В'ячеслав Чорновіл.
89. Декларація про державний суверенітет УРСР (1990). Акт про незалежність України (1991). Грудневий референдум (1991).
90. Проблеми політичного, соціально-економічного та духовно-культурного розвитку незалежної України (1991–2004). Леонід Кравчук та Леонід Кучма.
91. «Помаранчева» революція 2004–2005 рр.: причини і наслідки. Революція гідності.
92. Проблеми розбудови української держави на сучасному етапі.
93. Українська еміграція (діаспора): основні періоди, розселення та сучасний стан.

Проф., д.і.н. Генріх Стронський